

ชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

ชุมชนคุณธรรมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน
จากการบูรณาการทำงานในทุกภาคส่วนในสังคม

คำนำ

รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามโมเดลพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัญญา สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก สร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึก คำนึงถึงประโยชน์ของชาติ และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกลไกประชารัฐให้ประชาชน “อยู่ดีมีสุข” โดยประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทย โดยมีนายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เพื่อขับเคลื่อนให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” มีเป้าหมายพัฒนาชุมชน องค์กร หน่วยงานให้มีคุณธรรมเพื่อก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ที่ยึดมั่นและเคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม จึงมีนโยบายใช้มิติทางวัฒนธรรม สร้างคนดี สังคมดี พร้อมไปกับการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในทุกพื้นที่โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคประชารัฐทุกภาคส่วน ทุกกระทรวง ทุกจังหวัด รวมทั้ง พลัง “บวร” ในการพัฒนา “ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ เพื่อให้ชุมชนสงบสุขมีเศรษฐกิจฐานรากที่แข็งแกร่ง เป็นไทยนิยมที่นิยมทำแต่สิ่งที่ดีงามและถูกต้อง

กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้น เพื่อเป็นเข็มทิศในการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันทั้งภายใน กระทรวงและบูรณาการข้ามกระทรวงเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” เพื่อแก้ไขปัญหาในทุกมิติ ให้ภูมิภาคเข้มแข็งไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้ชุมชนคุณธรรม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นอนาคตที่สดใสด้วยคนคุณภาพ (Brighter Future, Stronger People) เพื่อรองรับการก้าวสู่ประเทศไทย ๔.๐ และสอดคล้องกับโลกอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
❖ ชุมชนคุณธรรม : อนาคตชาติ ตามนโยบายรัฐบาล	๔
❖ ความหมายของชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร	๕
❖ เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคุณธรรม	๕
❖ ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ในจังหวัด	๖
❖ หลักการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน	๗
❖ การประเมินชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร	๘
❖ บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน “ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” ในพื้นที่	๑๐
❖ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ : ความสำเร็จของทุกภาคส่วนในวันนี้	๑๕
๑. ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านท่าโพ”	๑๕
๒. ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านวัดตะเคียน”	๑๕
๓. ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านท่าเรือ”	๑๖

ชุมชนคุณธรรม : อนาคตชาติ ตามนโยบายรัฐบาล

รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามโมเดลพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัญญา สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เพื่อแก้ไขปัญหาปากท้อง และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านกลไกภาคประชารัฐ ผลักดันให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่อยู่กับถดถอยได้ ปานกลาง เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้สูง และให้คนในชาติ มีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา ได้รับการ

พัฒนาให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและคุณค่าความเป็นไทย มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นอนาคตชาติที่เข้มแข็ง

จึงได้ประกาศใช้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของไทย โดยมีนายสุวพันธุ์ ตันยุวรรธนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี ให้เป็นประธานกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อน ให้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” โดยมีเป้าหมายพัฒนาชุมชน องค์กร ให้มีคุณธรรมเพื่อก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ที่เคารพเทิดทูนจงรักภักดีในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ได้มีนโยบายสร้างคนดี สังคมดี มีคุณธรรม พร้อมไปกับการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยร่วมกับภาคประชารัฐทุกภาคส่วน ทุกกระทรวง ทุกจังหวัดและพลังบวรในการพัฒนา “ชุมชนคุณธรรม” ให้เกิดขึ้นทุกพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คติความรุนแรงต่างๆ ในชุมชนลดลง ครอบครัวเข้มแข็ง อบอุ่น สังคมอยู่ดีมีสุข จากการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง เกิดเป็น “ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” ในวันนี้...

เป็นชุมชนที่มีลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๑๒ หรือเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติหรือตามความสนใจเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีระบบความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มีหรือไม่มีการบังคับบัญชาและอาจมีวัฒนธรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งเป็นชุมชนที่สนองงานตามนโยบายรัฐบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และไทยนิยม ยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมทางศาสนาและวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม และมีการบูรณาการความร่วมมือของพลัง “บวร” และภาคประชาชาติ ตามภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคุณธรรม

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนในชุมชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต **เพื่อให้คนในชุมชนมีความสุข** โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

๑. ให้คนในชุมชนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา เกิดความสงบสุขในชุมชน

๑) ปัญหาต่างๆ และสิ่งไม่ดีในชุมชนลดลงหรือหมดไป

- ไม่มียาเสพติด/ไม่มีการทะเลาะวิวาท/ไม่มีการพนัน/ไม่มีอบายมุข/ไม่มีการลักขโมย
- ไม่มีปัญหาขยะ/ไม่มีปัญหาสิ่งแวดล้อม/การดื่มสุราลดลง/หนี้สินลดลง ฯลฯ

๒) สิ่งดีงามเกิดขึ้นในชุมชน

- คนในชุมชนมีความรักและสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ทิ้งกัน พึ่งพาตนเอง
- คนในชุมชนรู้สึกดีกับการเป็นพลเมืองที่ดี รักในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ให้คนในชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้สร้างชุมชนให้อยู่ดีมีสุข

- คนในชุมชนมีความอดทน อดออม ขยัน ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีเหตุผล มีความพอประมาณ รู้จักพึ่งพาตนเองประกอบสัมมาอาชีพ สร้างรายได้
- คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น หนี้สินลดลงจากการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ ช่วยเหลือกัน ไม่ทิ้งกัน ดูแลผู้มีรายได้น้อย ด้วยการสร้างงาน สร้างอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อาทิกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่มถ่ายทอดภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ฯลฯ

๓. ให้คนในชุมชนสืบสานและดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

- มีความจงรักภักดี เคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกิดกลุ่มจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ร่วมพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ
- สืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น มีความกตัญญูรู้รักแผ่นดิน รู้รักประชาธิปไตย
- รักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เสริมสร้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- มีน้ำใจเอื้ออาทร เป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว
- พัฒนาด้อยอดทุนทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อาทิจลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) /โฮมสเตย์วิถีไทย/การแสดงพื้นบ้าน/กิจกรรมวิถีชุมชนสร้างความประทับใจและการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยว
- นำเทคโนโลยีไทยแลนด์ ๔.๐ มาใช้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อาทิจำหน่ายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) และจองห้องพัก โฮมสเตย์ ผ่านระบบ IT ฯลฯ

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ในจังหวัด

หลักการสร้างชุมชนคุณธรรมฯ

น้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
เป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชน

ทุกภาคส่วนบูรณาการการทำงานแบบองค์รวม “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
ร่วมกับ “บวร” (บ้าน/วัด/โรงเรียน) และภาคประชาสังคมในพื้นที่

ใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา
ชุมชนคุณธรรมทุกพื้นที่

ทุกคนในชุมชนคุณธรรมสมัครใจ และมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์
โดยระเบิดจากข้างในตามความต้องการของชุมชน

บูรณาการ โครงการ/กิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ

สังกัด วร.

ชุมชนคุณธรรม
พลังบวร

ลานธรรม
ลานวิถีไทย

ชุมชนท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม

ถนนสาย
วัฒนธรรม

ศูนย์วัฒนธรรม
เฉลิมราช

อื่นๆ

นอกสังกัด วร.

หมู่บ้าน OTOP
เกษตรชุมชน

หมู่บ้านรักษาศีล ๕
วิสาหกิจชุมชน

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ชุมชนประชาธิปไตยสุขุม

ตลาดประชารัฐ
ชุมชน อภส.

หมู่บ้านทำมาค้าขาย
อื่นๆ

ก้าวสู่ : ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร
ที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นชุมชนที่มีคุณธรรมล้ำเลิศ เศรษฐกิจเฟื่องฟู วัฒนธรรมเลอค่าบนวิถีพอเพียง

หลักการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

หลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน คือ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางหลักของการดำเนินงาน และใช้พลัง “บวร” มาเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน โดยเริ่มจากการเปิดพื้นที่ในวัด /ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์และกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตอย่างพออยู่ พอกิน พอเพียง มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม เป็น “ชุมชนคุณธรรม” ที่มีหลักการในการพัฒนา ดังนี้

๑) น้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศาสตร์ พระราชาเป็นแกนหลักที่สำคัญในการพัฒนาคนและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง อย่างยั่งยืน โดยมีความเชื่อ ความศรัทธา ความรัก และความจงรักภักดี ๓ สถาบันหลักของชาติอยู่ในหัวใจ

๒) น้อมนำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นหลักการในการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยให้คนในชุมชน มีความสมัครใจ และเข้าใจแก่นแท้ของการพัฒนาชุมชนภายใต้วิถีถิ่น วิถีไทย เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๓) นำหลักการ ๓ ประสาน คือ “บวร” (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) และภาคประชาสังคม มาเป็นแกนนำสำคัญ ในการขับเคลื่อนและเป็นเจ้าหลอมชีวิตให้ถูกต้องดีงาม โดยเปิดเวทีให้โอกาส ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ตรงกับ ความต้องการของแต่ละชุมชน โดยเชื่อมโยงทั้งชุมชน

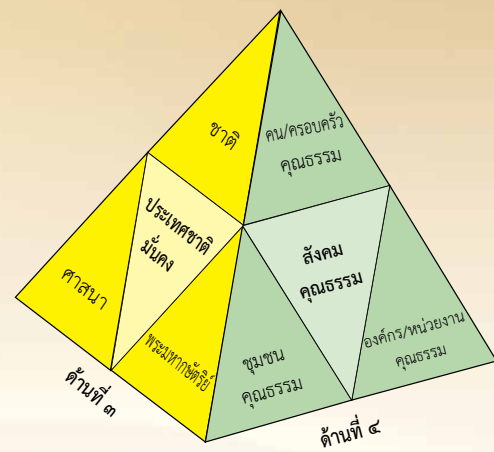
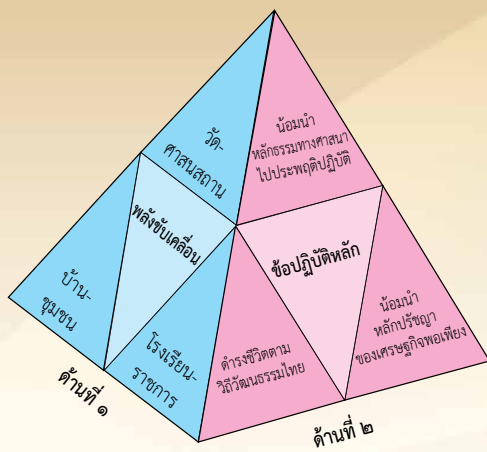
๔) มีการบูรณาการการทำงานแบบองค์รวมของภาครัฐ ทูกระทรวง ทั้งงานระดับนโยบาย งานตามภารกิจและงานเชิงพื้นที่ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นภาระของคนในพื้นที่ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ๓ ประสาน คือ ราษฎร์ รัฐและเอกชน ให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์” อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

๕) นำทุนทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเสริมสร้างมูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

๖) ใช้กระบวนการคุ้มบ้านและแบบเครือข่าย ให้เข้าถึงและใกล้ชิดกับชาวบ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๗) สร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบ Best Practice เป็นแหล่งเรียนรู้ขยายภาคีเครือข่ายไปยังชุมชนอื่น

๘) ใช้พิธีมิตขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม ๔ ด้าน เป็นฐานรากพัฒนาชุมชนคุณธรรมให้มั่นคง ดังนี้

ด้านที่ ๑ ใช้ “บวร” (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) เป็นพลังขับเคลื่อน “ชุมชนคุณธรรม”

ด้านที่ ๒ ยึดข้อปฏิบัติหลัก ๓ ประการ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทย มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้านที่ ๓ ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติใน ๓ สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นพลังนำพาชาติก้าวสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

ด้านที่ ๔ สร้างสังคมคุณธรรม ด้วยการพัฒนาคน /ครอบครัว/ชุมชน/องค์กรให้มีคุณธรรม

๙) ให้ทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมกันเป็นจิตอาสาทำความดีด้วยหัวใจ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สร้างชุมชนน่าอยู่ เป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับนักท่องเที่ยวสู่ชุมชน

การประเมินชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

การประเมินชุมชนคุณธรรม แบ่งออกเป็น ๓ ระดับได้แก่ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม ชุมชนคุณธรรมและชุมชนคุณธรรมต้นแบบ โดยมี ๙ ตัวชี้วัด ที่เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ในเชิงประจักษ์ ที่เป็นมาตรฐานกลาง ดังนี้

ระดับที่ ๑ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม	๑ ประกาศกฎกติกา หรือข้อตกลง หรือธรรมนูญของชุมชนร่วมกัน ๒ กำหนดเป้าหมายชุมชน ปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ ๓ จัดทำแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจากความต้องการของชุมชน (ระเบิดจากข้างใน)
ระดับที่ ๒ ชุมชนคุณธรรม	๔ ประเมินชุมชนจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม ๕ ประชุม ทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม ให้มีคุณภาพและบรรลุผล ๖ ประกาศยกย่อง เชิดชูบุคคลที่ทำความดี หรือบุคคลผู้มีคุณธรรม
ระดับที่ ๓ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ	๗ ประเมินความสำเร็จตามแผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม ๘ ร่วมกันพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมเพิ่มเติมใน ๓ มิติ คือ มิติศาสนา มิติเศรษฐกิจพอเพียง และมิติวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ๙ ชุมชนมีองค์ความรู้ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อขยายผลสู่ชุมชนอื่น

ทั้งนี้ กรณีที่ชุมชนไม่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ๓ ข้อแรก จะเป็น “ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดข้อที่ ๑-๓ จะเป็น “ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดข้อที่ ๑-๖ จะเป็น “ชุมชนคุณธรรม” ชุมชนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดข้อที่ ๑-๙ จะเป็น “ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ” และกรณีที่ชุมชนสามารถผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ๙ ข้อ และเกิดผลลัพธ์ในเชิงประจักษ์ คือ ปัญหาชุมชนหมดไป เกิดสิ่งดีงามขึ้นในชุมชน สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และคนในชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดี ชุมชนนั้นจะเป็น “ชุมชนคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น”

ระดับที่ ๑ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม

คือชุมชนที่แสดงเจตนารมณ์และดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรม ซึ่งผลการดำเนินงานมีการพัฒนาเกิดขึ้นเพียงบางส่วน โดยจะมีการพัฒนาต่อยอดเป็นลำดับๆ ไป เช่น การมีระบบ กลไก กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม แต่ผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของคนในชุมชนยังไม่เป็นที่ประจักษ์ การพัฒนาชุมชนหรือปัญหาเชิงคุณธรรมอาจยังไม่ลดลง

(ผ่านเกณฑ์ ข้อ ๑-๓ เป็นชุมชนระดับชุมชนส่งเสริมคุณธรรม)

ระดับที่ ๒ ชุมชนคุณธรรม

คือชุมชนส่งเสริมคุณธรรมที่มีกระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรมที่ได้มาตรฐาน และผลของการดำเนินงานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ส่งผลกระทบให้ความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง และมีแนวโน้มจะเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืนได้

(ผ่านเกณฑ์ ข้อ ๑-๖ เป็นชุมชนระดับชุมชนคุณธรรม)

ระดับที่ ๓ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ

คือชุมชนคุณธรรมที่ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจนประสบความสำเร็จในเชิงประจักษ์ ทั้งในด้านกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ส่งผลในเชิงบวก มีการทำความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง และมีแนวโน้มจะเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืน ทำให้คนในชุมชนมีความสุข มีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นได้

(ผ่านเกณฑ์ ข้อ ๑-๙ เป็นชุมชนระดับชุมชนคุณธรรมต้นแบบ)

บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อน

“ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร” ในพื้นที่

ที่	กระทรวง/ หน่วยงาน	บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน
๑ กระทรวงวัฒนธรรม		
	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุน ข้อมูลองค์ความรู้ ทรัพยากร เอื้ออำนวย การดำเนินงาน ชี้นำทิศทางแนวโน้มของการพัฒนาส่งเสริมชุมชน โดยใช้พลังบวร (บ้าน-ชุมชน/ วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) และประสานความร่วมมือบูรณาการกับภาคประชาชน ร่วมขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดถึงเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน สร้างชุมชนคุณธรรมที่เข้มแข็งสังคมอยู่ดีมีสุข โดยสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนต่าง ๆ ใช้หลักการมีส่วนร่วม “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์” บูรณาการความร่วมมือแบบองค์รวมในทุกมิติจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ นำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์เป็นสินค้าและบริการ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย Cultural Product of Thailand (CPOT) และนำอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสร้างภาพลักษณ์ชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้สู่ชุมชนคุณธรรมฯ
๒ กระทรวงมหาดไทย		
	๑. ที่ว่าการอำเภอ ๒. องค์การบริหารส่วนจังหวัด/อบต./อปท. ในพื้นที่ ๓. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ	๑. ร่วมศึกษา ทำความเข้าใจการพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ ๒. สนับสนุน ส่งเสริม ส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมดำเนินงานพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ ในพื้นที่ ๓. สนับสนุนให้ประชาชนร่วมเวทีในการพูดคุย และร่วมดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ ๔. ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ในการดำเนินงานขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมฯ ตามบริบทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน ๕. สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ในชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตลอดถึงจัดหาตลาด/สถานที่จำหน่ายสินค้าของชุมชน
๓ กระทรวงศึกษาธิการ		
	๑. ศึกษาธิการจังหวัด ๒. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ๓. กรมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ๔. มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษาในพื้นที่	๑. จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมประเพณีตามบริบทชุมชนในพื้นที่ ๒. สร้างงานวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ๓. สนับสนุนข้อมูล ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ให้คนในชุมชนคุณธรรมฯ ๔. ส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณ บุคลากร ในการจัดกิจกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญา สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชนคุณธรรมฯ ๕. ร่วมกับวัด/ศาสนสถาน /ชุมชน เปิดเวทีประชาคมร่วมจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน ๖. ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากร นักเรียน นักศึกษา ร่วมเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมฯ
๔ กระทรวงคมนาคม		
	ขนส่งจังหวัด	ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวินัยจราจร โดยมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับรถ/โครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน/โครงการสนามจราจรเยาวชนเสริมสร้างจิตสำนึกความปลอดภัย/โครงการปลูกฝังเด็กไทย ใส่ใจวินัยจราจร

ที่	กระทรวง/ หน่วยงาน	บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน
๕ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์		
	๑. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ๒. สภาเด็กและเยาวชน ๓. เครือข่ายผู้สูงอายุ	๑. สนับสนุนข้อมูลเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุในชุมชนคุณธรรมฯ ๒. ดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้พิการในชุมชนคุณธรรมฯ ๓. ร่วมพัฒนาชุมชนคุณธรรมฯ ตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อเติมเต็มการพัฒนาชุมชนให้สมบูรณ์แบบในทุกมิติ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมวัฒนธรรม และมิติด้านความมั่นคง
๖ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		
	๑. สำนักงานเกษตรจังหวัด ๒. สำนักงานเกษตรอำเภอ	๑. สนับสนุนองค์ความรู้หลักการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย/เกษตรแบบผสมผสาน ฯลฯ ๒. สนับสนุนบุคลากรร่วมดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เติมเต็มการพัฒนาชุมชนในด้านการเกษตร/เคหกิจเกษตร คำนึงความอุดมสมบูรณ์ให้สืบไป
๗ กระทรวงสาธารณสุข		
	๑. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ๒. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๓. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๔. กรมอนามัย	๑. ให้ความรู้ คำแนะนำ ส่งเสริมพัฒนาการดำรงชีวิตของคนในชุมชนคุณธรรมฯ ให้ถูกสุขลักษณะ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่คนในชุมชนคุณธรรมฯ ๒. ให้คำแนะนำในการจัดการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ๓. ดูแลสุขภาพของคนในชุมชนคุณธรรมฯ ๔. ดำเนินการโครงการ ๑ วัด ๑ โรงพยาบาล ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ๕. สร้างการรับรู้เกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติและการถวายสังฆทานที่ถูกต้องเหมาะสมกับพระสงฆ์ในชุมชนคุณธรรมฯ
๘ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา		
	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	๑. แนะนำขั้นตอนการดำเนินงานจัดตั้งโฮมสเตย์/ร้านจำหน่ายของที่ระลึก/ร้านอาหารสะอาด ๒. ร่วมดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนคุณธรรมฯ ๓. จัดตลาดเพื่อการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้กับชุมชนคุณธรรมฯ
๙ กระทรวงพาณิชย์		
	สำนักงานพาณิชย์จังหวัด	๑. ดูแลราคาสินค้าและรายได้ของเกษตรกรในชุมชนคุณธรรมฯ ๒. ดูแลรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของชุมชนคุณธรรมฯ - โครงการตลาดต้องชม ตามนโยบายตลาดประชารัฐ - โครงการธงฟ้าราคาประหยัด - โครงการอื่นๆ
๑๐ กระทรวงอุตสาหกรรม		
	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	๑. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง และสามารถแข่งขันได้ในตลาด ๒. ดูแลการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมในชุมชนให้มีการพัฒนาอย่างสมดุลต่อเนื่องและยั่งยืน

ที่	กระทรวง/ หน่วยงาน	บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน
๑๑ กระทรวงแรงงาน		
	สำนักงานแรงงาน จังหวัด	๑. เสริมสร้างศักยภาพ องค์ความรู้ และความสามารถของคนในชุมชนคุณธรรมฯ ๒. พัฒนาฝีมือแรงงานคนในชุมชนคุณธรรมฯ ๓. ส่งเสริมขยายโอกาส และเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชนคุณธรรมฯ
๑๒ กระทรวงกลาโหม		
	กอ.รมน.	๑. เสริมสร้างให้คนในชุมชนตระหนักในหน้าที่ ที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และปลูกฝังความรักในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ๒. สร้างความรักความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และความสงบเรียบร้อยของชุมชน เช่น - จัดตั้งเครือข่ายข่าวภาคประชาชน เพื่อความมั่นคง - โครงการจัดตั้งหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด - จัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)
๑๓ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม		
	สำนักงานสถิติจังหวัด	๑. ส่งเสริมให้มี Wi-Fi (อินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย) ในทุกชุมชน/หมู่บ้าน โดยสนับสนุนอุปกรณ์งบประมาณ เพื่อร่วมส่งเสริมชุมชนคุณธรรม ๔.๐ ของรัฐบาลและเพื่อสร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ๒. พัฒนากำลังคน สร้างงาน สร้างความเข้มแข็งจากภายในให้การอบรมการใช้ Wi-Fi (อินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย) แก่คนในชุมชนคุณธรรมฯ ๓. จัดทำข้อมูลสถิติด้านความคิดเห็นของคนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาชุมชนและเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
๑๔ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
	๑. สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด ๒. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	๑. อนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท ทั้งดิน ป่าไม้ และสัตว์ป่าในชุมชน ที่ตอบสนองต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒. อนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืน ๓. สร้างความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับคนในชุมชน ๔. สร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) เพื่อดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
๑๕ กระทรวงการคลัง		
	๑. ธนาคารออมสิน ๒. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ๓. ธนาคารอื่น ๆ	๑. ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการออม ระดมการออมเงิน เช่น โครงการธนาคารชุมชน และเป็นแหล่งเงินทุนให้คนในชุมชน ๒. ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาชีวิตตามศาสตร์ของพระราชา โดยยึดหลักความพอเพียงและแบ่งปัน เช่น โครงการประชารัฐสีชมพู สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน เศรษฐกิจฐานราก ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา (ธ.ออมสิน) ๓. ส่งเสริมให้คนในชุมชนพัฒนาชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการออมเป็นแหล่งเงินทุนให้เกษตรกร (ธกส.)

ที่	กระทรวง/ หน่วยงาน	บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน
๑๖ กระทรวงยุติธรรม		
	กรมคุมประพฤติ ยุติธรรมจังหวัด	๑. สนับสนุนให้ชุมชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน อาชญากรรม เพื่อเสริมสร้างความสงบสุข ในชุมชน ๒. สืบเสาะประวัติเพื่อประกอบการพิจารณาดีของผู้กระทำผิดในชุมชน สอดส่อง ติดตาม และแก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในชุมชน
๑๗ กระทรวงพลังงาน		
	สำนักงานพลังงาน จังหวัด	๑. ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ และอนุรักษ์พลังงาน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีประสิทธิภาพ ๒. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ๓. เพิ่มศักยภาพในการใช้พลังงาน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ส่งเสริม รณรงค์ การประหยัดพลังงาน ๔. พัฒนาการสื่อสารข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับพลังงานให้ถูกต้อง เกิดความยั่งยืน
๑๘ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
	๑. สำนักงานนวัตกรรม แห่งชาติ ๒. คณะอนุกรรมการ เตรียมคนไทย สู่ศตวรรษที่ ๒๑	๑. ส่งเสริมให้เด็กเยาวชนในชุมชน ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีคุณธรรมให้คุณธรรมนำการพัฒนา ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ๒. สนับสนุน การส่งเสริมคุณธรรมโดยใช้นวัตกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมที่ทันสมัย
๑๙ กระทรวงการต่างประเทศ		
	๑. กรมอาเซียน ๒. กรมความร่วมมือ ระหว่างประเทศ	๑. ส่งเสริมให้คนในสังคมเป็นคนดีมีคุณภาพและคุณธรรม เช่น ดำเนินโครงการยุวทูตความดี ๒. ส่งเสริมให้ชุมชนได้ตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการ ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน เช่น โครงการ ห้องสมุดอาเซียน : ๑ จังหวัด ๑ โรงเรียน ๑ ห้องสมุดอาเซียน ฯลฯ
๒๐ สำนักงานกฤษฎามนตรี		
	๑. สำนักงาน คณะกรรมการ คุ้มครองผู้บริโภค ๒. สำนักงานบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ ๓. องค์การบริหารการ พัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	๑. ส่งเสริมการสร้างนิสัยในการบริโภคให้แก่คนในชุมชนอันเป็นการส่งเสริมพลานามัย ความประหยัด และการใช้ทรัพยากรของชาติให้ได้ประโยชน์สูงสุด ๒. คุ้มครองผู้บริโภคในชุมชนให้ได้รับความปลอดภัย และเป็นธรรมจากการซื้อสินค้าหรือบริการ ๓. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ของชุมชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ๔. สร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน ๕. ส่งเสริมพัฒนาเพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ผ่านการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเชิงพัฒนา พื้นฟูวัฒนธรรมสืบสานประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	กระทรวง/ หน่วยงาน	บทบาทและงานตามภารกิจของหน่วยงาน
๒๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ		
	สำนักงาน พระพุทธศาสนา จังหวัด	๑. สนับสนุนข้อมูลด้านศาสนา ๒. สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในพื้นที่ ๓. ดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในพื้นที่ของชุมชน ๔. ดำเนินการขับเคลื่อนธรรมณูสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติสู่การปฏิบัติในชุมชน
๒๒ ภาคเอกชน		
	๑. หอการค้าจังหวัด ๒. สภาอุตสาหกรรม จังหวัด ๓. กรอ.จังหวัด ๔. สถานีวิทยุ / สถานี วิทยุโทรทัศน์ฯ ในจังหวัด ๕. สถานประกอบการ บริษัทร้านค้าในพื้นที่	๑. สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมสืบสานประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน ๒. สนับสนุนการขับเคลื่อนชุมชนเกษตร หัตถกรรมชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน ๓. สนับสนุนสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้หลากหลายตามความต้องการของตลาด ๔. สนับสนุนจัดหาช่องทางการตลาดเพื่อกระจายสินค้าชุมชน ๕. แนะนำการใช้เทคโนโลยีทันสมัยและการสร้างตราสินค้าในตลาดโลก ๖. ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ๗. สนับสนุน ให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน
๒๓ ภาคประชาชน		
	๑. ประชาชนในชุมชน กลุ่มจิตอาสาต่างๆ ๒. กลุ่มพัฒนา อุตสาหกรรม หัตถกรรม ๓. กลุ่มส่งเสริม การท่องเที่ยว ๔. กลุ่มพัฒนาอาชีพ ๕. ชมรมต่างๆ ในพื้นที่	๑. ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมในทุกมิติ และให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อน การดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนคุณธรรมฯ ตามบทบาทภารกิจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ๒. สนับสนุน บุคคลในครอบครัวให้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อสร้างครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ๓. เข้าร่วมกลุ่มในชุมชนคุณธรรม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันและสร้างอำนาจในการต่อรองให้มีพลัง ในการพัฒนากลุ่มให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๔. ให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุม ดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยการระเบิดจากข้างใน เพื่อพัฒนา ชุมชนคุณธรรมในพื้นที่

๑ ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านท่าโพ”

ชุมชนคุณธรรมบ้านท่าโพ : อยู่ดีมีสุข ภาควิถีวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ชุมชนคุณธรรมบ้านท่าโพ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๔ ตำบลท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ของจังหวัดอุทัยธานี ผู้คนดำรงชีวิตอยู่แบบสงบ เรียบง่าย ช่วยเหลือแบ่งปัน อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ภายใต้การนำของนายสุรพงษ์ ทิพย์ศิริ จิตอาสาภูมิปัญญาถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพลงพื้นบ้านที่ได้นำอัตลักษณ์ของท้องถิ่น “เพลงพื้นบ้านท่าโพ” มาเป็นสื่อในการสร้างความรัก ความสามัคคี ความภาคภูมิใจในถิ่นเกิด การดำเนินงานของชุมชนคุณธรรมบ้านท่าโพ เกิดจากความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน โดยใช้พลังบวร (บ้าน-ชุมชน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน-ราชการ) เป็นพลังในการขับเคลื่อน ตั้งแต่การร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ที่จะสร้างสังคมคุณธรรม วิเคราะห์ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ ดำเนินชีวิตภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร บ้านท่าโพ ในวันนี้ อยู่กันอย่างมีความสุข รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่น ในชุมชนไม่มีการพนัน ไม่มีลักขโมย ไม่มียาเสพติด การดื่มสุราลดลง (โดยขอความร่วมมือ ร้านค้าในชุมชนไม่จำหน่ายสุรา) ครวเรือนปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อลดรายจ่าย มีการทำบัญชีครัวเรือน มีกลุ่มอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ กลุ่มจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีทิวทัศน์ที่สวยงาม มีที่พัก โฮมสเตย์พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และสัมผัสวิถีชีวิตที่อบอุ่นและมีความสุข

๒ ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านวัดตะเคียน”

ชุมชนคุณธรรมบ้านวัดตะเคียน : มีความสุข จากวิถีพอเพียง
และความเชื่อ ความศรัทธาในวัฒนธรรม ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ

ชุมชนคุณธรรมบ้านวัดตะเคียน ตั้งอยู่ที่ ตำบลลำโรงทับ อำเภอลำโรงทับ จังหวัดสุรินทร์ มีความโดดเด่นด้วยวัฒนธรรมประเพณีของชาติพันธุ์ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนไว้อย่างมั่นคง เช่น งานประเพณีสารท-สงกรานต์-บุญบั้งไฟของชาวภูย การแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมย้อมมะเกลือ ซึ่งมีกระบวนการทำแบบโบราณ ตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การย้อมด้วยสีธรรมชาติลูกมะเกลือและหมักโคลน นึ่งหรืออบด้วยสมุนไพรให้หอม และนำมาทอ นอกจากนี้ จากความกตัญญูและความเชื่อที่นับถือผีบรรพบุรุษ ทุกบ้านจึงมี (ถือน) ผีมือ คือ วิญญาณบรรพบุรุษ มีการสืบทอดการรำกล่อม

ซึ่งเป็นทั้งพิธีกรรมและวิถีวัฒนธรรม ทำให้คนในชุมชนคุณธรรมบ้านวัดตะเคียน มีความสุขจากการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา โดยมีวัดตะเคียน เป็นศูนย์รวมจิตใจ มีโครงการไถ่ร่มตะเคียน เป็นกิจกรรมสร้างความสามัคคีในชุมชน มีจิตอาสาดูแลชุมชนด้านความปลอดภัยและด้านความสะอาดของชุมชนในทุกวันเสาร์ที่สองของเดือน/วันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ และวันสำคัญทางศาสนา มีโครงการต้นกล้าตะเคียนเป็นโครงการที่เน้นอบรมเด็ก เยาวชน ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และวิถีวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทย มีการถ่ายทอดเผยแพร่ศิลปะการแสดงประจำชาติพันธุ์ ในโอกาสต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด โดยมีวัดตะเคียนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและจำหน่ายของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย (CPOT) ของชุมชนที่คนในชุมชนร่วมผลิตและร่วมเป็นเจ้าของที่ดีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว

๓ ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร “บ้านท่าเรือ”

ชุมชนคุณธรรมบ้านท่าเรือ : การรู้จักพึ่งตนเอง คือ ความสุขของคนในชุมชน

ชุมชนคุณธรรมบ้านท่าเรือ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑, ๒, ๘ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความเป็นมาบนวิถีแห่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น สืบสานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะการร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาในเรื่องการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน คือ การทำแคน พิณ โหวด โปงลาง นับเป็นเอกลักษณ์ที่สร้างคุณค่า และรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ จนได้รับฉายาว่า “หมู่บ้านแห่งเสียงดนตรี” คนในชุมชนได้มีการร่วมกันศึกษาชุมชนของตนเอง โดยผ่านเวทีประชาคม และส่งเสริมการพัฒนาบนพื้นฐานวิถีวัฒนธรรมของคนไท-อีสาน ทำให้คนในชุมชนมีฐานที่แข็งแรง ไม่อพยพย้ายถิ่นไปทำงานนอกชุมชนเพราะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้ตามอัตภาพ โดยยึดค่านิยมของชุมชน ได้แก่ ๑) ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) ขยัน ประหยัด เก่งขอม ๓) พึ่งตนเองก่อนคิดพึ่งคนอื่น

๔) มีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ๕) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ๖) การลด ละ เลิกอบายมุข โดยมีวัดศรีโพธิ์ชัย เป็นศูนย์รวมจิตใจ มีศาลดอนปู่ตาที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ผืนป่าชุมชนดอนปู่ตา มีโรงเรียนหมอแคน มีกลุ่มทอผ้าไหมศิลปาชีพบ้านท่าเรือ และศูนย์หัตถกรรมผ้าไหมบ้านท่าเรือที่ยังคงรักษาลวดลายเก่าแก่ที่มีค่าไว้ให้ลูกหลานสืบไป

ชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร

มั่นคง สงบสุขด้วยมิติทางศาสนา
มั่งคั่ง เข้มแข็งด้วยวิถีวัฒนธรรมไทย
ยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เลขที่ ๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐
www.m-culture.go.th

ชุมชนคุณธรรมฯ
กระทรวงวัฒนธรรม

E-BOOK
ดาวนโหลดเอกสาร